مەلای دەسەڵات

مەلا جێگر مێدێرەی

نـــووسەر :
مامۆستا ئوسامە تەوحیدی
ئامادەکردنی : سەرخەری دەوڵەتی ئیسلامی

بسم الله الرحمن الرحيم

چەند ئەحکامێ لەبارەی سوڕی ئافرەتان و پاکبونەوە و خوێنی نەخۆشی و کەی نوێژ بکات و چۆن بیکات

نووسراوی

مامۆستا ئوسامە تەوحیدی -حفظه الله-

ئامادەکردنی

سەرخەرێك لە ئیعلام

١٤٤٨ هیجری

بسم الله الرحمن الرحيم

یەکەم : ئافرەت بەچی ئەزانێت لەسوڕی مانگانە پاک بۆتەوە ؟

بەدوو شت :

یەکەم/ بەوەی ئاوێکی لینجی سپی لەدامێنی دێتە دەرەوە ئەمە ئاماژەیە بۆپاک بونەوە.

دووەم/ ئەگەر ئافرەتێ ئەو ئاوە لینجە سپیەی نەبێت ئەوا پارچە پەموویەکی سپی ئەخاتە دامێنیەوە ئەگەر کاتێ دەری دێنێت پاک بوو هیچ خوێن و زەردکاوێکی پێوە نەبێت ئەوا خۆی دەشوات، پاشان نوێژ دەکات.

پرسیار/ ئایا ئەگەر پاش پاکبونەوە بەیەکێ لەو دووخاڵەی باسکرا زەردکاو بینرا ئایا لەسوڕی مانگانە ماوە یاخود پاک بۆتەوە ؟

وەڵام/ بینینی زەردکاولەپاش پاکبونەوە بەسوڕی مانگانە دانانرێت بەبەڵگەی فەرموودەکەی ئوم عطیە کەفەرموویەتی :

كنا لا نعد الصفرة والكدرة بعد الطهر شيئاً

رواه أبو داود (307) ورواه البخاري (320)

ئێمە لەپاش پاک بوونەوە لەسوڕی مانگانە هیچ گرنگیمان بۆ بۆ زەدی ولێڵی نەدەكرد.

بەڵام بۆ هەر نوێژێ دەستنوێژی تازەهەڵئەگرێت بەڵام ئەگەر زەردكاو و لێلی هەبێت پێش دەرچونی ئاوی سپی ئەوا هێشتا پاک نەبۆتەوە.

نمونە : ئافرەتێک وادەی سوڕی مانگانەكەی حەوت ڕۆژ یان هەشت ڕۆژە وە ئاوی سپی یان وشک بونەوە ڕووی نەداوە هەر زەرد ولێلیەک لەم ماوەیەدا ببینرێت ئەوا نیشانەی ئەوەیە هێشا پاک نەبۆتەوە بەڵام هەركات ئاوە سپیەكەی بینی یان دامێنی وشک بویەوە لەخوێن وزەردی ولێلی ئەوا ڕێک خۆی ئەشورێت ونوێژ ئەكات دوای ئەوەش ئەگەر زەردی ببینێت غوسل ناكات وبەسوڕی مانگانە دانانرێت.

ابن عباس ڕەزای الله لێ بێت فەرموویەتی :

ولا يحل لها إذا رأت الطهر ساعة إلا أن تغتسل

بۆئافرەت دروست نیە ئەوكاتەی ئەبینێت پاک بۆتەوە ئەبێت ڕاستەوخۆ خۆی بشۆرێت.

وە دوای ئەوە هەر زەردی ولێلیەک ببینێت ئاوڕی بۆنایاتەوە و بەسوڕی مانگانە حساب ناکرێت.

پرسیارێکی تر/ ئافرەتێک هەموو جارێ سوڕی مانگانەی حەوت ڕۆژە بەڵام لەڕۆژی چوارەم ناوڕەحمی وشک ئەبێتەوە هیچ خوێن و زەدی نامێنێ کاتێ پەموویەک بخاتە دامێنی بەپاکی دەرئەچێت یان ئاوە سپیەکەی لێ دەرچێت ئایا چاوەڕێ بکات تا حەوت ڕۆژەکەی تەواوبێت یان ڕاستەوخۆ خۆی بشۆری و نوێژکات؟

وەڵام/ هەرکات یەکێ لەو دووخاڵەی پاکبوونەوە دەرکەوت لەئافرەتدا ئەوا پاکبۆتەوە ئەگەر چی دوای سعاتێکی تر دیسان خوێنی حەیزی لێدەرچێتەوە ئەوا ئەوکاتەی کە پاک بونەوەی لێ دەرئەکەوێت ڕاستەوخۆ خۆی ئەشۆرێت ونوێژەکەی ئەکات.

ئیمام ی النووي لە المجموع (2/ 543) ئەفەرموێت :

علامة انقطاع الحيض ووجود الطهر أن ينقطع خروج الدم، وخروج الصفرة والكدرة، فإذا انقطع طهرت، سواء خرجت بعده رطوبة بيضاء أم لا.

نیشانەی پاکبونەوە لەحەیز بریتیە لەپچڕانی خوێن هاتنە دەرەوە وپچڕانی دەرچونی لێلی وزەردی هەرکات ئەو دووە پچڕا ئەوا پاک

بۆتەوە جا ئاوە سپیەکە ببینێت یاخود نا.

علامة انقطاع الحيض ووجود الطهر أن ينقطع خروج الدم، وخروج الصفرة والكدرة، فإذا انقطع طهرت، سواء خرجت بعده رطوبة بيضاء أم لا.

نیشانەی پاکبونەوە لەحەیز بریتیە لەپچڕانی خوێن هاتنە دەرەو وپچڕانی دەرچونی لێلی وزەردی هەرکات ئەو دووە پچڕا ئەوا پاک

بەهاوەڵەبەڕێزەكان كەباشترین مخلوق ـی الله تعالی ـن لەدوای پێغەمبەران علیهم السلام.

ئەم كۆڵكە مەلا تەزویرە ساختەیە كەلەچاپخانەی جووت حیزب چاپكراوە بەمەلایەتی دەرهێنراوە ئەڵێت ئێمە بۆمان نیە كافران بكوژین تەنها مەگەر كافرەكە بمانكوژێت یان ڕێگری دینمان لێ بكات ! ئایەتێك وفەرموودەیەكی هێناوە بەبێ ئەوەی بزانێت ئایەتەكە باس كام جۆری كافران ئەكات ئایەتەكە كەالله تعالی فەرموویەت ـی :

﴿ لَّا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُم مِّن دِيَارِكُمْ أَن تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴾

الله تعالی نەهیتان لێ ناكات لەو كافرو بێباوەڕانەی جەنگیان دژ بەئێوە نەكردوون لە ئایینداو لە ماڵ و خاكی خۆتان ئێوەیان دەربەدەر نەكردووە كە چاكەیان لەگەڵ بكەن و مامەڵەیان لەگەڵ بكەن بە دادگەریی بەڕاستیی الله تعالی دادپەروەرە وخەڵكانی دادپەروەری خۆش ئەوێ.

ئایا ئەم كافرانە كێن كەالله تعالی فەرمانی كردووە بەچاكە مامەڵەیان لەگەڵا بكەین ؟

هاوەڵی بەڕێز ڕاڤەكاری قورئان ابن عباس فەرموویەت ـی : نزلت في خزاعة كانوا قد صالحوا النبي صلى الله عليه وسلم.

ئەم ئایەتە لەسەر هۆزی خزاعە دابەزی كاتێك كەوا صولح وڕێكەوتنیان لەگەڵ پێغەمبەرا كرد صلى الله عليه وسلم.

کەواتـا ئایەتەکە باسی ئەوکافرانە ئەکات کەڕێکەوتنیان لەگەڵ دەوڵەتی ئیسلامی هەیە وئەهلی صولح ـن نەک هەموو کافرێک.

ئیمام ـی رازی لەتەفسیری ئایەتەکە فەرموویەت ـی : فالأكثرون على أنهم أهل العهد الذين عاهدوا رسول الله صلى الله عليه وسلم على ترك القتال والمظاهرة في العداوة وهم خزاعة كانوا عاهدوا الرسول على أن لا يقاتلوه ولا يخرجوه فأمر الرسول عليه السلام بالبر والوفاء إلى مدة أجلهم.

زۆرینەی زانایـان ـی تەفسیر لەسەر ئەوەن ئەم ئایـەتە ئەوانە ئەگرێتەوە کەخاوەن پەیمان وڕێکەوتنامەن ئەوانەی کەلەگەڵ پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم ڕێکەوتن وپەیمانیان بەست لەسەر شەڕنەکردن دژی موسڵمـانان ویارمەتی نەدانی دووژمنان کەئەو خاوەن پەیمانەش هۆزی خزاعە بوو کەپەیمانیان بەست لەگەڵ پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم جەنگی لەدژ نەکەن ودەری نەکەن هەربۆیەش پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرمانی یا بەچاکەکردن و وەفاداربوون لەگەڵیـان تائەوکاتەی پەیماننامەکە کۆتای یـەت.
– التفسير الكبير للرازي

کەواتـا ئایەتەکە مەبەست پێی خاوەن پەیمانەکانە ئەهلی عەهد لەگەڵ دەوڵەتی ئیسلام ـی بەڵام هەر کافرێـک پەیمان وڕێکەوتن وئەمان وجزیـەی لەگەڵ دەوڵەت ـی ئیسلامی نەبێت ئەوە لەشەرعدا بەکافری شەڕکەر دژی ئیسلام دائەنرێت ئەگەرچی چەکیشی هەڵنەگرتبێت کوشتنی حەڵاڵە بەڵگەش ئەوەیـە قال تعالـى : ﴿ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ وَاحْصُرُوهُمْ وَاقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍ فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا

سَبِيلَهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾
دەسا ئێوەش له هەر جێگایەکدا موشریکەکانتان دەستکەوت بیانکوژن و بیانگرن و دیلیان بکەن و گەمارۆیان بەن مەهێڵن بەملاو بەولادا بچن لەهەموو کەمین و ڕێگەیەکیشدا بۆیان دانیشن ئـەگەر پەشیمان بوونەوە له هاوبەشدانان بۆ الله تعالی تەوبەیان کرد بەرێک و پێکی نوێژیان ئەنجامیا وزەکاتیان یا ئەوکاتە ڕێگەیان بۆچۆڵ کەن بەڕاستی الله تعالی لێخۆشبوی میهرەبانە.

ئیمام ی شەوکان ی لەتەفسیری ئەم ئایەتە فەرموویەت ی : فقد أنزل الله في كتابه العزيز الأمر بقتل المشركين حيث وجدوا وأين ثقفوا فكان هذا الحكم العام ... فالمشرك سواء حارب أو لم يحارب مباح الدم ما دام مشركا.
الله تعالی لەکتێبە پیرۆزەکەیدا فەرمانیکردووە بەکوشتنی موشریکان لەهەرجێگەیەک بینران ئەمەش حوکمێکی گشتیە .. کەسی موشریک خوێن وماڵی حەڵاڵە یەکسان شەڕبکات یان نەیکات. [السيل الجرار 867]

ئیمام ی القرطبي فەرموویەت ی : والمسلم إذا لقي الكافر ولا عهد له جاز له قتله فإن قال لا إله إلا الله لم يجز قتله لأنه قد اعتصم بعصام الإسلام المانع من دمه وماله وأهله.
کەسی موسڵمان گەر بەکەسی کافر ئەوکافرە خاوەن پەیمان نەبێت لەگەڵ دەوڵەتی ئیسلام ئەوە جائیزە بیکوژێت بەڵام گەر کافرەکە وتی لااله الاالله جائیزنیە بیکوژێ چونکە خوێنی حەرام ئەبێت بەموسڵمان بوونی کەموسڵمان بون ڕێگرە لەڕشتن ی خوێن وبردن ی ماڵ وخێزانەکەی. [تفسير القرطبي سورة النساء 94]

ئیمام ـ الشافعي لە الأم فەرموویەت ـ : لأن أصل الفرض قتال المشركين حتى يؤمنوا أو يعطوا الجزية.
ئەصل بریتیە لەجەنگان دژی موشریکان تا ئیمان ئەهێنن یان تا جزیە ئەیەن.

ئەگەر ابن تیمیە دادوەربێت چی بڕیارێک بەسەر مەلاجێگر جێ بەجێ ئەکات؟

شێخ ـ ئیسلام ابن تیمیە فەرموویەت ـ : وإذا كان أصل القتال المشروع هو الجهاد ومقصوده هو أن يكون الدين كله لله وأن تكون كلمة الله هي العليا فمن امتنع من هذا قوتل باتفاق المسلمين.
کە ئەصل بریتیە لەشەرعی بوون ـ جەنگکردن کەبریتیە لەجیهاد بۆئەوەی دین تەنها بۆالله تعالی بێت وەتاوەکو تەنها وشەی الله تعالی بەرز وبڵند بێت هەرکەسێک ڕێگری لەم جەنگکردنە بکات ئەوە شەڕی لەدژ ئەکرێت بەیەکدەنگی موسڵمانان. [مجموع فتاوى ابن تيمية 28/353]

ئەو ئایەتانەشی باسی لێبوردن وچاوپۆشی تێداکراوە لەکافران زانایان فەرموویانە نسخ بۆتەوە بەئایەت ـ شمشێر وەک ئیمام ـ ابن كثير لەتەفسیری ئایەت ـ ﴿ فاعفوا واصفحوا حتى يأتي الله بأمره ﴾ فەرموویەتی : ابن عباس لەبارەی ئەم ئایەتەوە ﴿ فاعفوا واصفحوا حتى يأتي الله بأمره ﴾ وتویەت ـ نسخ بۆتەوە بەئایەت ـ ﴿ فاقتلوا المشركين حيث وجدتموهم ﴾ موشریکان بکوژن لەهەرجێگەیەک ئەوانتان بینی. وەهەروەها بەئایەت ـ ﴿ قاتلوا الذين لا يؤمنون بالله ولا باليوم الآخر ﴾ ئەوانە بکوژن کەبڕوایان بەالله تعالی وڕۆژی دووای نیە تا ﴿ وهم صاغرون ﴾ ئەوکاتەی بەزەلیل ـ وملکەچیەوە جزیە ئەیەن. [التوبة : 29]

بۆیە چاوپۆشی ولێبوردەی لەموشریکان سڕاوەتەوە بەوئایەتانە بەهەمان شێوە أبو العالية والربيع بن أنس وقتادة والسدي فەرموویانە (إنها منسوخة بآية السيف) ئەو ئایەتی لێبوردەیە سڕاوەتەوە بەدابەزینی ئایەت ی شمشێر.
کەواتا ئەصل بریتیە لەجەنگ وکوشتنی کافران تا جزیە ئەیەن یان تاپەیماننامە ئەبەستن لەگەڵ دەوڵەتی ئیسلام یان تائەمانیان پێ ئەدرێت لەلای موسڵمانان خۆئەگەر پەیمانیان پێدرا دواتر پەیمانەکە بشکێنن ئەوا هێرش ئەکرێتە سەریان.

بۆیە وەک مەلا جێگر ئەو فەرموودەیەی هێناوە کەپێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرموویەت ی : « من ظَلمَ معاهَدًا أوِ انتقصَه أو كلَّفَه فوقَ طاقتِه أو أخذَ منهُ شيئًا بغيرِ طيبِ نفسٍ فأنا خَصمهُ يومَ القيامةِ »
هەرکەس ستەم کات لە خاوەن پەیمانێک یان مافی کەم کاتەوە یان ئەرکێکی پێ سپێرێت لەسەروی توانای کەسەکە بێت یان شتێکی لێ بەرێ بەبێ ڕەزامەندی خۆی ئەوا لەقیامەتدا من ئەبم بەرکابەری.

سەرنج ی فەرموودەکە بەن باسی کافرێکی خاوەن پەیمان ئەکات نەک کافرێک کەهیچ پەیمان و ئەمانێکی نیە لەگەڵ دەوڵەتی ئیسلام دا دوواتر گریمان ئێزیدیەکان خاوەن پەیمانیش بن ئایا پێکەوە داڵدەی بکوژانی خوشکە دووعایان نەیا ؟ ئایا هێرشیان نەکردە سەر مزگەوتەکانی شەنگال وقورئانەکانیان تێیدا نەسوتاند ؟ ئایا سەنگەری جەنگیان نەگرت لەدژی موسڵمانان ؟

الله تعال ی ئەفەرموێت : ﴿ وَإِن نَّكَثُوا أَيْمَانَهُم مِّن بَعْدِ عَهْدِهِمْ وَطَعَنُوا فِي دِينِكُمْ فَقَاتِلُوا أَئِمَّةَ الْكُفْرِ ۙ إِنَّهُمْ لَا أَيْمَانَ لَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَنتَهُونَ ﴾

ئەگـەر دواتر پەیماننامەکەیان هەڵوەشاندەوە و توانج و تەشەریان لە ئایینەکەتان گرت دەسا ئێوەش پێشەوایان ـی کوفر بکوژن چونکە بەراستیی ئەوانە مانای هیچ پەیمانێکیان بـۆ نییە جەنگیان لەگەڵ بکەن هەتا بەڵکو کۆتایی بەگێرە شێوێنیی و خراپەکاریی و توانج و تەشەریان بێنن.

(إنهم لا أيمان لهم) ئیمام ـی طبری بەژمارە16530 ئەیگێڕێتەوە فەرموویـەتی (لا عهد لهم.) واتـا هیـچ پەیمانێکیان بۆنیە.

شێخ ـی ئیسلام ئەفەرموێت لە (2/303) : وكان يعني النبى صلى الله عليه وسلم لم يبلغه عن أحد من المعاهدين انه آذى المسلمين الا ندب إلى قتله.
پێغەمـبەر صلى الله عليه وسلم هیچ کاتێ نەبوە کەپێی گەیشتبێت کافرە هاوپەیمانەکان ئازاری موسڵمانانیان دابێت ئیلا کاری کـردوە بۆجەنگکردن وکوشتنیان.

لەهەر ڕوویـەکەوە بتەوێ ئەوە بەڵگەکان لـەدژی تۆن بەقسەی تۆبێت پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم ـو هاوەڵان ـی وڕاقەکاران ـی قورئان هەموویان خەواریج ـن ؟! خەڵکینە ئێستا ڕووی ئەم مەلا ساختانە دەرکەووت بۆتان ؟

الحمد لله رب العالمين